

УДК 378.4.096 : 930.85 (5) “19”

ЛЬВІВСЬКІ СХОДОЗНАВЦІ ПЕРШОЇ ТРЕТИНИ ХХ СТОЛІТТЯ

Андрій КОЗИЦЬКИЙ

Львівський національний університет імені Івана Франка,
кафедра нової та новітньої історії
вул. Університетська 1, Львів 79000, Україна

У статті висвітлюється розвиток наукового сходознавства в першій третині ХХ ст. у Львові. Тут ініціатором розгортання наукових студій у цій галузі став Ян Гжегожевський, а головним осередком вивчення культури та історії Сходу – Львівський університет, першу сходознавчу кафедру якого очолив Анджей Гавронський. Основними напрямками сходознавчих студій працівників університету стали арабістика (Зигмунт Смогожевський), монголістика (Владислав Котвіч), індуїстика (Стефан Стасяк), ассириологія (Мойсей Шорр). Окремі аспекти історії та культури Малої Азії досліджував професор кафедри біблійних наук Старого Завіту теологічного факультету Алекси Клявек.

Ключові слова: сходознавство, культура та історія Сходу, Львівський університет, арабістика, монголістика, індуїстика, ассириологія.

Львову притаманна традиція давніх та розвинених зв'язків з країнами Сходу. Здавна в місті проживали чималі єврейська та вірменська, а до початку ХVІ ст. й мусульманська громади, які підтримували регулярні контакти зі Сходом. У Львові діяли представництва східних торгових компаній, на своєму шляху до Європи місто часто відвідували дипломатичні місії східних держав. Відіграючи роль важливого транзитного центру на шляху з Європи до Малої Азії та на Близький Схід, Львів постійно акумулював знання про культуру та звичаї країн Сходу.

На сьогодні існує лише кілька невеликих оглядових праць, присвячених традиціям львівського сходознавства – це публікації Яреми Полотнюка¹, Малгожати Капелусь², Тадеуша Левіцького³. Окремі аспекти розвитку сходознавчих студій у Львові висвітлені в роботах автора статті⁴. У даній розвідці спробуємо простежити процес формування сходознавчого середовища у Львові на початку – в першій третині ХХ ст., розглянувши – у формі біобібліографічних нарисів –

¹ Полотнюк Я. Сходознавство у Львівському університеті // Східний світ. Київ, 1993. № 2. С. 124–132.

² Kapelusz M. Badania nad Wschodem Starożytnym w Uniwersytecie Jana Kazimierza we Lwowie (okres międzywojenny) // Przegląd Orientalistyczny. Warszawa, 2001. Nr 3–4. S. 224–226.

³ Lewicki T. Orientalistyka Lwowska przed pół wiekiem // Przegląd Orientalistyczny. 1985. Nr 1–4. S. 3–7.

⁴ Козицький А. Львівська орієнталістика кінця ХІХ – першої третини ХХ ст. // Наукові записки університету “Острозька Академія”. Історичні науки. Острог, 2002. Вип. 2. С. 207–217; Його ж.

професійну діяльність та наукові зацікавлення головних дослідників історії та культури країн Сходу, які мешкали та працювали у місті в цей час.

Традиції вивчення історії та культури країн Сходу у Львові сягають XVII ст. Одним з найцікавіших та найплідніших дослідників Далекого Сходу свого часу був виходець зі Львова, католицький місіонер Міхал Боїм (1614–1659)⁵. Його праці перекладені багатьма європейськими мовами і сьогодні залишаються важливим джерелом з історії, географії, етнографії, ботаніки та лінгвістики країн Азії й Африки XVII ст.⁶

Початки наукового сходознавства у Львові заклав єзуїтський місіонер Тадеуш Крусінський (1675–1757), котрий на зламі 1730-х і 1740-х років – після 18 років подорожування країнами Сходу – працював прокуратором у лицей при Львівському університеті⁷. Саме у Львові були опубліковані його основні твори: переклади, спогади та дослідження про дипломатичну діяльність на Сході⁸.

Історія Стародавнього Сходу у Львівському університеті міжвоєнного періоду // Наукові зошити історичного факультету Львівського національного університету імені Івана Франка. Львів, 2006. Вип. 8. Част. 2. С. 251–258; *Його ж.* Стефан Стасяк та його сходознавчі дослідження // Збірник наукових праць Харківського національного педагогічного університету ім. Г. С. Сковороди. Серія “Історія та географія”. Харків, 2007. Вип. 27. С. 39–45; *Його ж.* Ян Гжегожевський та його сходознавчі дослідження // Наукові зошити історичного факультету Львівського національного університету імені Івана Франка. 2001. Вип. 4. С. 321–326.

⁵ *Zakrzewski D.* Wspomnienia życia i pism Michała Boima, uczonego XVII wieku // *Czasopismo Naukowe Księgozbioru publicznego imienia Ossolińskich.* Lwów, 1830. Zesz. 2. S. 166; *Richter B.* Michał Boim (1612–1659) // *Rocznik Orientalistyczny.* Lwów, 1925. T. II (1919/1924). S. 15–20; *Majchrzak A.* Polacy misjonarze w Chinach dawniej i dziś // *Rocznik Związku akademickich kół misyjnych w Polsce.* Warszawa, 1930/1931. S. 231; *Krzyszkowski J.* Polacy siedemnastego wieku na wybrzeżach Wschodniej Afryki // *Misje Katolickie.* Lwów, 1933. R. LII. Zesz. 2. S. 51–54; *Kajdański E.* Ostatni wysłannik Dynastii Ming. Warszawa, 1988; *Kajdański E.* Michał Boym. Ambasador Państwa Środka. Warszawa, 2000.

⁶ *Козицький А.* Етнографічні матеріали в науковій спадщині львівського мандрівника та сходознавця XVII ст. Міхала Боїма // *Записки Наукового товариства імені Шевченка.* Львів, 2001. Т. ССXLII: Праці Секції етнографії та фольклористики. С. 560–569; *Namysłowski B.* Michał Boim i jego Flora Sinensis // *Kosmos. Czasopismo Polskiego Towarzystwa przyrodników im. Kopernika.* Lwów, 1920. Zesz. 1–4. S. 198–214; *Krzyszkowski J.* Pierwszy polski Atlas Chin // *Misje Katolickie.* 1934. R. LIII. Zesz. 1–4. S. 225–234; *Kuczyński A.* Polskie opisanie świata. Studia z dziejów poznania kultur ludowych i plemiennych. Wrocław, 1994. T. I: Azja i Afryka.

⁷ *Jaworski F.* Uniwersytet Lwowski. Lwów, 1910. S. 52.

⁸ У 1734 р. в друкарні Львівського єзуїтського колегіуму було опубліковано переклад Т. Крусінського (з турецької на латинську мову) книги Дуррі Ефенді про посольство 1720 року від султана до шаха (*Prodromus ad tragicam vertentis belli Persici historiam. Seu legationis a Fulgida Porta ad Sophorum regem Szah Sultan Hussein anno 1720 expeditae autentica relatio quam redux e Perside legatus Durri Effendi Turcarum imperatori Achmet III in scripto consignavit...*). Видання містить працю самого Т. Крусінського про дипломатичні відносини Речі Посполитої і Персії з документальними додатками. У 1740 р. книгу перевидано зі зміненням порядку розміщення включених частин та їх змістовим наповненням, зокрема додано нову поширену версію написаної 1728 року “Реляції про зміни у Королівстві персів” (*Relatio de mutationibus Regni Persarum*), а також опис військових дій у Персії в 1711–1728 рр. під назвою “Трагічна історія...” (*Tragica vertentis belli Persici historia per reperitas clades ab 1711–1728 continuata*). Польський дослідник Станіслав Заленський згадував про львівське видання ще однієї праці Т. Крусінського – “Додатку до трагічної історії перської війни” (*Analecta do tragicznej historyi wojny perskiej, 1755*), яку мандрівник побудував

У 1784–1788 рр. іврит та герменевтику Старого Завіту на теологічному факультеті Львівського університету викладав угорський професор Ігнатій Фесслер (1755–1839). Він був автором порівняльної граматики східних мов та антології старосєврейських текстів⁹. Сходознавчі студії на теологічному факультеті Львівського університету набрали регулярного характеру після 1817 року. Спочатку студентам викладали лише давні мови Сходу – іврит та арамейську. На початку ХІХ ст. першим викладачем цих мов став священник Арсеній Радкевич, у 1821–1825 рр. східні мови викладали священники Онуфрій Криницький і Тома Полянський, у 1848–1857 рр. – Ян Кухарський, згодом Лукаш Солецький, Ігнацій Хжановський, Клементій Сарницький. Останній навіть видав для студентів підручник з івриту¹⁰.

Утім, сходознавчі студії ХVІІІ–ХІХ ст. не мали регулярного характеру і не призвели до появи у Львові сходознавчої школи. Ініціатором заснування в місті окремого наукового закладу, який би міг займатися систематичним вивченням та викладанням сходознавчих дисциплін, став **Ян Гжегожевський** (1846–1922). Не будучи професійним науковцем, він спричинився до створення осередку сходознавчих досліджень у Львові та заснування Орієнталістичного товариства.

Я. Гжегожевський народився 1846 року в селі Шулейки (Звягільського повіту Волинської губернії) в сім'ї збіднілого шляхтича Якуба Гжегожевського*. Навчався у Житомирській гімназії та в Одеському університеті. Там Я. Гжегожевський вивчав славістику, а водночас і албанську мову, був учнем професора Віктора Григоровича. Університетським товаришем Я. Гжегожевського став Ян Марек Гіжицький – майбутній історик та публіцист, який писав під псевдонімом *Волинянин*. Деякий час Я. Гжегожевський навчався у Лазаревському інституті в Москві і, як сам стверджував, у Петербурзі, Казані та Парижі.

Після 1870 року Я. Гжегожевський оселився у Львові, де прийняв австрійське підданство. Тут у 1876 р. він взяв участь у створенні “Конфедерації польського народу” – політичної організації, що ставила собі за мету відновлення Польської держави на окупованих Росією землях. Не маючи жодних повноважень, Я. Гжегожевський виїхав до Стамбула, де намагався переконати турецький уряд допомогти майбутньому польському повстанню, зустрічався з англійським посланцем у Туреччині лордом Джонстоном. Оскільки Я. Гжегожевський

на основі перероблених спогадів про свою місіонерську та дипломатичну діяльність. Книги Т. Крушинського користувалися чималою популярністю, їх перекладали та видавали у багатьох країнах Європи, а також у Туреччині. Докладний бібліографічний опис виданих у Львові книг мандрівника містить каталог Якіма Запаса та Ярослава Ісаєвича (*Запаско Я., Ісаєвич Я.* Каталог стародруків виданих на Україні. Львів, 1984. Книга 2. Частина 1 (1701–1764). № 1233, 1383).

⁹ *Стеблій Ф.* Культурне життя Львова в кінці ХVІІІ – першій половині ХІХ ст. // Львів: місто – суспільство – культура. Львів, 1999. Т. 3 / За редакцією Мар'яна Мудрого [Вісник Львівського університету. Серія історична. Спеціальний випуск]. С. 238.

¹⁰ *Полотнюк Я.* Сходознавство у Львівському університеті. С. 125; *Finkel L., Starzyński S.* Historia Uniwersytetu Lwowskiego. Lwów, 1894. S. 308.

* За іншими даними Я. Гжегожевський народився в 1849 р. Зрештою чимало фактів з його біографії викликають сумніви, оскільки він сам часто подавав неправдиві відомості про своє минуле.

пропонував цілковито нереальні, фантастичні плани, ніхто його серйозно не сприйняв. Тож розчарувавшись у політиці, він в останній чверті XIX ст. зайнявся журналістикою (за рахунок неї утримував себе), час від часу додатково заробляючи складанням статистичних звітів.

У середині 1890-х років зацікавлення Я. Гжегожевського сходознавством зумовили кілька спроб заснувати у Львові навчальний заклад з викладанням сходознавчих дисциплін. У 1894 р. на його пропозицію меценат львівського Торгового інституту граф Людвік Красінський погодився відкрити при інституті курси східних мов, які в майбутньому мали послужити основою для створення у Львові Орієнталістичної академії¹¹. Реалізації проекту завадила несподівана смерть графа. У 1904 р. Я. Гжегожевський звернувся з відкритим листом до маршалка Галицького крайового сейму, котрого просив посприяти у відкритті сходознавчого навчального закладу. Однак і цей проект не вдавсь, тож розчарований Я. Гжегожевський відійшов від справ і навіть подарував свою приватну бібліотеку книгозбірні Оссолінеум*.

Під час Першої світової війни Я. Гжегожевський жив у Галичі, де, спілкуючись з місцевою караїмською громадою, збирав матеріали до історії лущко-галицького діалекту караїмської мови¹². Згідно з твердженням польського дослідника Александра Дубінського, Я. Гжегожевський цікавився караїмським діалектом Галича ще на початку XX ст.¹³ У 1903 р. він опублікував у Відні дослідження, присвячене фонетичним змінам, що відбувалися в караїмській мові із запозиченими словами¹⁴. У додатках до своєї роботи автор умістив вірш караїмського поета з Галича З. Абрагамовича, чотири релігійні пісні та два оповідання, записані зі слів караїмів. Праця Я. Гжегожевського стала другою у світовій науці роботою, присвяченою караїмській мові, та першою публікацією з караїмськими записами в правильній транскрипції¹⁵. Дослідник започаткував збирання караїмських текстів та ініціював створення словника караїмської мови, для якого зібрав понад тисячу карток¹⁶. Пріоритет Я. Гжегожевського у дослідженні галицького діалекту караїмської мови відзначав один із засновників польського сходознавства професор Тадеуш Ковальський¹⁷.

¹¹ List otwarty do J. Eks. J. W. Pana Marszałka Krajowego w sprawie orientalizmu i orientalistyki. Lwów, 1904. S. 2.

* Подаровані Я. Гжегожевським книги так і не були розпаковані, зберігалися в тюках до 1918 р., коли – під час листопадових боїв у Львові та обстрілу зайнятого українцями будинку Оссолінеуму – їх настільки сильно було понищено кулями, що книги вже не вдалося реставрувати.

¹² *Grzegorzewski J.* Język Łach-karaitów. Narzecze południowe (łucko-halickie) // *Rocznik Orientalistyczny*. Kraków, 1916–1918. T. I. Cz. 2. S. 252–296.

¹³ *Dubiński A.* Z dziejów badań nad językiem i literaturą karaimską (od końca XIX w.) // *Przegląd Orientalistyczny*. 1960. Nr 2 (34). S. 148.

¹⁴ *Grzegorzewski J.* Ein türk-tatarischer Dialekt in Galizien. Vokalharmonie in den entlehnten Wörtern der karaitischen Sprache in Halicz // *Sitzungsberichte der kaiserlichen Akademie der Wissenschaften in Wien. Philosophisch-historische Klasse*. Wien, 1903. Bd. 146. S. 1–80.

¹⁵ *Dubiński A.* Z dziejów badań nad językiem... S. 148.

¹⁶ *Ibid.* S. 152.

Повернувшись 1918 року до Львова, Я. Гжегожевський важко захворів. У 1920–1922 рр. він знову мешкав у Галичі, у своїх друзів з караїмської громади. Помер 14 листопада 1922 р. у Львові в притулку для вбогих¹⁸. Усе своє майно Я. Гжегожевський (частина його збірки книжок та експонатів знаходилася у Белграді) заповів Орієнталістичному товариству у Львові, яке щойно мало бути створене.

Я. Гжегожевський написав 16 наукових праць, серед яких 13 стосувалися історії та культури країн Сходу, інші три – історії країн Балканського півострова¹⁹. Найбільшу наукову цінність мають видані Я. Гжегожевським документи з історії польсько-турецьких стосунків кінця XVIII ст.²⁰ Крім наукових робіт, Я. Гжегожевський опублікував низку науково-популярних розвідок про країни Азії та Африки²¹ і художню пригодницьку повість²².

Не всі праці Я. Гжегожевського були підготовлені на достатньо високому науковому рівні. Його дослідження гостро критикував український сходознавець Агатангел Кримський, котрий, характеризуючи розвідку Я. Гжегожевського, присвячену пам'ятникові на полі битви 1444 року під Варною²³, зазначав: “Праця Гжегожевського шкодливая, бо автор напинає на себе костюм орієнталіста, цитує турецьких письменників і може такими заходами закрутити голову недосвіченому читачеві”²⁴. Не шкодуючи негативних епітетів, український науковець стверджував, що в Я. Гжегожевського “невдержимий розмах фантазії сполучений з таким нецтвом в царині елементарних фактів з історії східних літератур, що аж дивуватися треба”²⁵. Поруч з цим багато науковців вказували на заслуги Я. Гжегожевського як популяризатора орієнталістичних ідей та енергійного промотора сходознавчих досліджень. Про визнання заслуг дослідника свідчить присутність на його похороні офіційних представників Львівського університету – письменника й тогочасного проректора Яна

¹⁷ Kowalski T. Materiały karaimskie śp. Jana Grzegorzewskiego // *Myśl Karaimska*. Wilno, 1934. Zesz. 10. S. 19.

¹⁸ *Gazeta Lwowska*. Lwów, 1922. Nr 249. 15 listopada.

¹⁹ Grzegorzewski J. *Spółczesna Bułgaria*. Kraków; Lwów, 1883–1889. T. I–IV; *EjUSD*. Rok przewrotów (Bułgaria 1885–1886). Lwów, 1900; *EjUSD*. Albania i Albańczycy. Lwów, 1912.

²⁰ Grzegorzewski J. *Handel ze Wschodem i pośrednictwo Warszawy*. Warszawa, 1916; *EjUSD*. Dwa fermany sułtańskie z w. XVIII-go. Zarys historyczny traktatów handlowych Polski z Turcją // *Rocznik Oryentalistyczny*. T. I. Cz. 2. S. 297–333; *EjUSD*. Ferman sułtański Abdu-l-Hamida z r. 1775 w sprawie jeńców polskich. Kraków, 1913 [Odbitka z “Pamiętkowa księga ku uczczeniu czterdziestopięcioletniej pracy literackiej prof. dr. Józefa Tretiaka”]; *EjUSD*. Z sidżyllatów rumelijskich epoki wyprawy wiedeńskiej. Akta tureckie. Lwów, 1912.

²¹ Grzegorzewski J. *Opowieści japońskie* // *Słowo Polskie*. Lwów, 1905; *EjUSD*. *Namyk Kemal, Akyf bej* // *Słowo Polskie*. 1912; *EjUSD*. *Na ziemi Kafrów i Hottentotów* // *Ruch Katolicki*. Lwów, 1899. Nr 279; 1900. Nr 1–116; *EjUSD*. *Podróżnicy polscy na Wschodzie*. Lwów, 1896; *EjUSD*. *Z pod nieba wschodniego*. Lwów, 1901; *EjUSD*. *Z wczorajszej doby Hajastanu*. Lwów, 1896.

²² Grzegorzewski J. *Z niewoli tatarskiej*. Poznań, 1893.

²³ Grzegorzewski J. *Grób Warneńczyka*. Kraków, 1911.

²⁴ *Кримський А.* *Історія Туреччини*. Київ; Львів, 1996. С. 69.

²⁵ Там само.

Каспровича, професорів Вільгельма Брухнальського та Францішка Равіти-Гавронського²⁶.

Діяльність Я. Гжегожевського безпосередньо спричинилася до відкриття 18 вересня 1918 р. у Львівському університеті кафедри сходознавства²⁷, її мав очолити учений-поліглот *Анджей Гавронський*. Проте через розпад Австро-Угорської імперії та початок українсько-польської війни 1918–1919 років кафедра змогла розпочати свою практичну діяльність лише в 1920 р., коли Львів вже знаходився в складі Польської держави. 23 лютого 1920 р. Міністерство віровизнань та освіти Польщі іменувало А. Гавронського звичайним професором з викладання санскриту²⁸.

А. Гавронський народився 20 червня 1885 р. у Женеві (Швейцарія) в родині польських емігрантів, його батьком був письменник та історик Францішек Равіта-Гавронський. Початкову школу він закінчив у Львові, вчився в гімназіях у Перемишлі (1896–1898) й Львові (1898–1903). Впродовж 1903–1905 рр. навчався у Львівському, у 1905–1907 рр. – у Лейпцігському університетах. Тут у 1907 р. А. Гавронський захистив докторат на тему: “Лінгвістичні дослідження Мркхакатики та Дасакумаракатики”. Отримавши 1909 року стипендію Ягеллонського університету, він продовжив навчання в Лейпцигу, де підготував габілітаційну роботу “До питання про Мркхакатику”. Габілітувався у Кракові в березні 1912 р. на підставі праці “Трансцендентний характер індуїзму як тло ставлення людини до природи в санскритській літературі”²⁹. З вересня 1913 р. А. Гавронський працював доцентом Ягеллонського університету в Кракові, де в 1916 р. став надзвичайним професором.

У 1917 р. А. Гавронського запросили до Львівського університету, де він спочатку очолив кафедру порівняльного мовознавства, а згодом – першу сходознавчу кафедру. Від 1921 р. став членом-кореспондентом Польської Академії наук, з 1926 р. – її дійсним членом. Приймав активну участь у створенні Товариства любителів польської мови (1920 р.) та Польського мовознавчого товариства (1925 р.). За найскромнішими підрахунками дослідник знав 57 мов, причому на 40 з них вільно писав³⁰. Як учений А. Гавронський був широко відомий за кордоном, його наукові зацікавлення переважно стосувалися індуїстики³¹. Важливою заслугою науковця стало створення у Львові орієнталістичного руху.

²⁶ Gazeta Lwowska. 1922. Nr 251. 18 listopada.

²⁷ Державний архів Львівської області (далі – ДАЛО), ф. 26 (Львівський університет), оп. 5, спр. 334, арк. 5, 27.

²⁸ Там само.

²⁹ Гавронський Анджей // Енциклопедія Львова / За ред. А. Козицького та І. Підкови. Львів, 2007. Т. 1. С. 609.

³⁰ *Śluszkiewicz E.* Wspomnienie o Andrzejewi Gawrońskim w dziesięciolecie zgonu // *Rocznik Orientalistyczny*. 1936. T. XII. S. 218–219.

³¹ *Gawroński A.* Cleanings from *Aśvaghōsa's Buddhacarita* // *Rocznik Orientalistyczny*. Kraków, 1914–1915. T. I. Cz. 1. S. 1–42; *Ejusd.* The digvijaya of Radhu and some connected problems // *Rocznik Orientalistyczny*. T. I. Cz. 1. S. 43–82; *Ejusd.* Bindusāra Māurya // *Rocznik Orientalistyczny*. T. II. S. 21–25.

Саме завдяки його ініціативі в 1923 р. у Львові було засноване Польське орієнталістичне товариство, а в 1926 р. – Інститут орієнталістики Львівського університету³².

Останні роки життя А. Гавронський важко хворів на туберкульоз легенів, у зв'язку з чим часто змушений був переривати роботу в університеті й виїжджати на лікування. Помер 11 січня 1927 р. в Юзефові поблизу Варшаві.

Упродовж 1924–1931 рр. у Львівському університеті працював відомий сходознавець, знавець історії Близького Сходу та Північної Африки **Зигмунт Смогожевський** (1878–1931). На гуманітарному факультеті він організував кафедру історії та філології мусульманського Сходу (офіційна назва – Кафедра орієнталістики II)³³, спеціалізацією якої стало дослідження історії, мови та культури Близького Сходу та Північної Африки. 10 березня 1924 р. вченого призначено звичайним професором орієнталістичних наук та завідувачем створеної ним кафедри³⁴. Упродовж серпня 1925 – липня 1926 рр. З. Смогожевський здійснив наукову експедицію до віддалених оаз в алжирській Сахарі. Під час цієї подорожі вчений зробив копії і фотографії давніх джерел до історії ібадитів, частину документів привіз в оригіналах³⁵. Матеріали, привезені до Львова ученим, мали особливе значення, оскільки релігійна секта ібадитів, які є відгалуженням руху хариджитів, відзначається закритістю і заборонами на оприлюднення своїх текстів. Рух ібадитів існує від 743–744 рр. на території Триполітанії (сучасна Лівія). В оазі Мзаба З. Смогожевському вдалося скопіювати збірку біографій відомих діячів ібадитського руху, складену Абульаббасом Ахмадом ібн Саїдом ад-Дарджині³⁶. Привезені до Львова рукописи він передав до бібліотеки Інституту орієнталістики Львівського університету. Наступну подорож до Північної Африки вчений здійснив 1931 року. Свою приватну збірку арабських рукописів З. Смогожевський депонував у бібліотеці Львівського університету.

Наприкінці 1920-х років учений планував видати серійне видання “Ібадитська бібліотека” (*Biblioteka ibaditika*), але не встиг цього зробити³⁷. До серії мали увійти всі відомі твори письменників-ібадитів, релігійні тексти тощо. Укладений З. Смогожевським каталог містив інформацію про 120 праць ібадитських авторів у галузі теології, історії, права, біографістики. Проект видання частково опубліковано в “Орієнталістичному щорічнику”³⁸. Важливим результатом подорожі вченого стало оприлюднення раніше невідомих текстів з історії ібадитського

³² ДАЛО, ф. 26, оп. 5, спр. 334, арк. 69.

³³ Там само. Спр. 1759, арк. 1, 3.

³⁴ Там само. Спр. 334, арк. 58.

³⁵ Lewicki M. Historyczne źródła sekty ibadyckiej // Przegląd Orientalistyczny. 1964. Nr 4 (52). S. 274.

³⁶ Lewicki M. Notice sur la chronique ibādite d'ad-Darğīnī // Rocznik Orientalistyczny. 1936. T. XI (1936). S. 146–172.

³⁷ Lewicki M. Historyczne źródła... S. 274.

³⁸ Smogorzewski Z. Essai de Bio-bibliographie Ibadite-Wahbite. Avant-propos // Rocznik Orientalistyczny. 1929. T. V (1927). S. 54–57.

руху в Північній Африці³⁹. Крім відомостей з історії країн Магрибу ібадитські тексти також містять важливу інформацію до історії Південної Аравії та Оману.

Завершити працю над виданням корпусу ібадитських текстів З. Смогожевський не зміг через важку хворобу. 9 листопада 1931 р. учений помер у Львові, заповівши все своє майно на наукові цілі. Поділ спадку З. Смогожевського тягнувся кілька років⁴⁰, а після Другої світової війни його збірки ібадитських текстів були вивезені до Польщі, де їх опрацюванням займався Маріан Левицький⁴¹.

Майже одночасно із З. Смогожевським призначення на посаду завідувача кафедри орієнталістики отримав знаний дослідник історії філології та культури народів Далекого Сходу **Владислав Котвіч** (1872–1944)⁴². Майбутній сходознавець народився 20 березня 1872 р. в Оссово, поблизу Ліди (на території тогочасної Віленської губернії), у польській родині. Закінчивши в 1882–1890 рр. гімназію у Вільно, В. Котвіч вступив 1891 року на відділення східних мов Санкт-Петербурзького університету. Напрямом своїх студій він обрав філологію Далекого Сходу, вивчав монгольську, маньчжурську та монгольську мови. Викладачами майбутнього вченого в університеті були знані російські сходознавці Сергій Михайлович Георгієвський, Дмитро Олексійович Пешуров, Олексій Осипович Івановський, Олексій Матвійович Позднеев. Завершивши навчання з відзнакою в 1895 р., В. Котвіч розпочав свою кар'єру як звичайний службовець 3-го (східного) відділу Загальної канцелярії Міністерства фінансів Російської імперії, а в 1917 р. він вже очолював відділ.

Працюючи в Міністерстві фінансів, В. Котвіч не поривав наукових контактів зі Санкт-Петербурзьким університетом, від якого ще 1895 року отримав стипендію для продовження наукових студій в галузі сходознавства: молодий учений опановував турецьку, тибетську й корейську мови⁴³. Від 1 липня 1900 р. в якості приват-доцента В. Котвіч викладав в університеті монгольську та

³⁹ *Smogorzewski Z. Źródła abadyckie do historii islamu (w zarysie)*. Lwów, 1926; *Ejusd.* Un poème abādite sur certaines divergences entre les Mālikites et les Abādites // *Rocznik Orientalistyczny*. T. II. S. 260–268.

⁴⁰ ДАЛО, ф. 110 (Львівське гродське староство), оп. 4, спр. 339, арк. 1–11.

⁴¹ *Lewicki M.* La répartition géographique des groupement ibādites dans l'Afrique du Nord au Moyen Âge // *Rocznik Orientalistyczny*. Warszawa, 1957. T. XXI. S. 307–314; *Ejusd.* La répartition des group ibādites // *Rocznik Orientalistyczny*. T. XXI. S. 304–305.

⁴² Про В. Котвіча див.: *Lewicki M.* Władysław Kotwicz (20.III.1872 – 3.X.1944) // *Rocznik Orientalistyczny*. Kraków, 1953. T. XVI (1950): Księga dla uczczenia pamięci Władysława Kotwicza (1872–1944). S. XI–XXIX; *Ejusd.* Władysław Kotwicz jako historyk orientalistyki polskiej // *Kotwicz W. Józef Kowalewski orientalista 1801–1878*. Wrocław, 1948; *Kalużyński S.* Władysław Kotwicz (na stulecie urodzin) // *Przegląd Orientalistyczny*. 1972. Nr 2 (82). S. 103–114; *Konakow A.* Władysław Kotwicz jako badacz kałmuków // *Przegląd Orientalistyczny*. 1972. Nr 2 (82). S. 257–263; *Cagaan Otgonsuch.* Wzmianka o Władysławie Kotwiczu w poemacie mnicha buriackiego Agwaan-Chanczena // *Przegląd Orientalistyczny*. 1997. Nr 3–4. S. 180–181; *Zajczkowski A.* Kotwicz Władysław // *Polski Słownik Biograficzny*. Wrocław; Kraków, 1968. T. XIV. Zesz. 1. S. 507–508.

⁴³ *Korbecka M., Moszyńska I., Okruszko I.* Prace polaków o ludach Azji // *Przegląd Orientalistyczny*. 1959. Nr 4. S. 426.

маньчжурську філологію. Його запрошення на роботу в університет стало можливим з огляду на вакантність у цей час кафедр монголістики та маньчжуристики, які молодий учений де-факто очолив. Польський дослідник Станіслав Калужинський підкреслював, що саме поєднання В. Котвічем посад в університеті та державній установі створювало вигідні умови для наукових студій. Користуючись своїми зв'язками в міністерстві, науковець неодноразово підтримував фінансово й організаційно важливі дослідницькі проекти, а з часом сам став їх ініціювати⁴⁴. Упродовж 1903–1918 рр. він був делегатом (членом) Російського комітету у справах досліджень Центральної і Східної Азії, який фінансував експедиції та закордонні стажування для російських дослідників, публікував власні пресові видання “Протоколи” (“Протоколы”) та “Вісті” (“Известия”).

Серед тогочасних вихованців В. Котвіча бачимо Федора Муромського, який згодом став відомим дослідником народів Джунгарії. Через передчасну смерть молодий науковець не встиг оприлюднити матеріали, зібрані ним під час двох своїх подорожей до Кульджі (тепер Синьцзян-Уйгурський автономний округ Китайської Народної Республіки). В. Котвіч вивіз ці матеріали до Польщі, де їх опубліковано вже після Другої світової війни.

25 вересня 1917 р. Петроградський університет надав В. Котвічу посаду доцента, на якій науковець залишався й після встановлення в Росії радянської влади. Восени 1920 р. учений також був призначений першим директором новоствореного науково-навчального закладу Петроградського інституту живих мов Сходу (згодом Ленінградський інститут живих мов Сходу). Навчальна програма останнього передбачала не лише викладання східних мов, але й вивчення історії, культури, етнографії країн Азії та Африки. Окрім праці в інституті та університеті, В. Котвіч увійшов у склад робочої групи, котра займалася створенням Науково-дослідного інституту порівняльної історії мов та літератур Сходу і Заходу.

Наприкінці 1922 р. В. Котвіч вирішив виїхати на постійне місце проживання до Польщі, причому на його рішення навіть не вплинуло присвоєння йому 10 грудня 1923 р. звання професора Ленінградського університету. Згодом, вже під час перебування у Львові, у 1924 р. В. Котвіча обрано членом-кореспондентом АН СРСР – за дослідницьку роботу по історії відносин Російської держави з ойратами (першу частину роботи, присвяченої цій проблемі, надруковано у “Вістях Російської Академії Наук”)⁴⁵.

У жовтні 1923 р. В. Котвіч покинув Росію. На той момент він вже отримав запрошення на роботу від Львівського та Краківського університетів. Учений обрав Львівський університет, де почав викладати на початку 1924 р. На вибір

⁴⁴ *Kalużyński S. Władysław Kotwicz...* S. 103.

⁴⁵ *Котвич В.* Русские архивные документы по сношениям с ойратами в XVII и XVIII вв. // Известия Российской Академии Наук. Петроград, 1921. Т. XIII. С. 791–822, 1071–1092, 1199–1214.

В. Котвіча, вочевидь, вплинув той факт, що у Львові вирішили працювати двоє його колеґ і друзів із Санкт-Петербурга – відомий антрополоґ Ян Чекановський та історик Стародавнього Світу Константи Хилінський⁴⁶. Однак визначальним чинником, який обумовив переїзд дослідника саме до Львова, став активний розвиток тут сходознавчих студій⁴⁷.

У Львові В. Котвіч, демонструючи аскетичну байдужість до щоденного комфорту, оселився в приміщенні, яке йому надали в головному корпусі Львівського університету (тепер вул. Університетська 1). Незважаючи на те, що зазвичай викладачі львівських вищих шкіл володіли помешканнями або навіть власними будинками в престижних районах міста (навіть створено спеціальну ділянку для науковців, так звану “професорську колонію”), аж до кінця свого перебування у Львові В. Котвіч не зробив жодних спроб покращити свої житлові умови. З іншого боку, проживання в головному корпусі університету давало змогу вченому проводити семінарські заняття для студентів безпосередньо у власному помешканні⁴⁸.

24 березня 1924 р. В. Котвіч був призначений звичайним професором орієнталістичних наук і завідувачем кафедри монгольської філології, інакше Кафедри орієнталістики I (Далекий Схід)⁴⁹. У рамках спеціалізації своєї кафедри В. Котвіч викладав перську, монгольську та маньчжурську мови. Крім філологічних лекцій учений також періодично викладав спеціальні лекційні курси історичного характеру, зокрема в 1928/1929 навчальному році читав спецкурси “Занепад Золотої Орди (XV ст.)” і “Великі Моголи в Індії”⁵⁰.

У другій половині 1920-х років В. Котвіч став одним з ініціаторів відкриття у Львівському університеті нових сходознавчих кафедр, зокрема пропонував – з метою розширення сфери сходознавчих студій – створити кафедру історії східного мистецтва⁵¹. Через фінансові труднощі цей проєкт не було реалізовано, але в 1926 р. в університеті утворено окремий Орієнталістичний інститут, до складу якого ввійшли три сходознавчі кафедри, у тому числі й очолювана В. Котвічем кафедра, що займалася мовами, історією та культурою Середньої і Східної Азії.

Одночасно з університетським викладанням В. Котвіч активно займався справами Польського орієнталістичного товариства. Співпрацю із середовищем львівських сходознавців науковець нав’язав ще під час Першої світової війни: свою статтю, присвячену калмицькій філології, він у 1918 р. опублікував у другій

⁴⁶ Про К. Хилінського див.: *Лаврецький Р.* Студії з давньої історії у Львівському університеті (1920–1939) // Наукові зошити історичного факультету Львівського національного університету імені Івана Франка. 2005. Вип. 7. С. 274–282.

⁴⁷ *Козицький А.* Львівська орієнталістика кінця XIX – першої третини XX ст. С. 207–217; *Його ж.* Ян Гжеґожевський та його сходознавчі дослідження. С. 219–224.

⁴⁸ *Lewicki M.* Władysław Kotwicz... S. 3–7.

⁴⁹ *Kronika Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie za rok szkolny 1923–1924 za rektoratu Prof. Dra. Juliusza Makarewicza.* Lwów, 1924. S. 58.

⁵⁰ *Полотнюк Я.* Сходознавство у Львівському університеті. С. 126.

⁵¹ ДАЛО, ф. 26, оп. 7, спр. 881, арк. 33, 83.

частині друкованого органу товариства “Орієнталістичний щорічник”. З 1927 р. В. Котвіч редагував це наукове видання, за його редакцією друком вийшло 12 річних томів (Т. III–XIV). Учений очолював Польське орієнталістичне товариство (з невеликою перервою в 1936–1937 рр.) аж до своєї смерті. Зважаючи на міжнародний авторитет В. Котвіча, товариство зуміло залучити до співпраці чимало не лише польських, але й зарубіжних сходознавців. Саме завдяки контактам свого голови станом на 1930 рік товариство підтримувало систематичний обмін виданнями із 15 науковими сходознавчими інституціями на території СРСР. Делегації Польського орієнталістичного товариства брали участь в усіх Міжнародних конгресах сходознавців (XVIII–XX), які відбувалися в міжвоєнний період. Перед початком Другої світової війни товариство налічувало дев’ять закордонних членів⁵².

Від 1931 р. товариство влаштовувало щорічні з’їзди польських орієнталістів, у підготовці та проведенні перших семи з них (у 1931–1938 рр.) В. Котвіч брав активну участь. Коли видання “Орієнталістичного щорічника” зазнало фінансових труднощів через обмеження урядом субсидій науковим товариствам, В. Котвіч власним коштом почав видавати серійне видання “*Collectanea Orientalia*”, яке згодом стало офіційним виданням кафедри філології Далекого Сходу Львівського університету. Збірник, що спершу друкувався на ротапринті, існував упродовж 1932–1939 рр., усього друком вийшло 16 зошитів. Важливим джерелом до вивчення сходознавства на українських землях є вміщені у цьому виданні звіти про проведення в 1930-х роках з’їздів сходознавців, тези виголошених на них виступів і дискусій.

Наукові інтереси вченого концентрувалися довкола проблем монголістики та алтаїстики. В. Котвіч володів монгольською (класичною та халхським діалектом), маньчжурською, калмицькою і кількома діалектами тунгуської мови. На початках своєї наукової діяльності вчений підготував низку праць, що стосувалися окремих аспектів розвитку мов Далекого Сходу, згодом більше займався проблемами порівняльного мовознавства. Періодично науковець звертався до питань історії та культури степових народів Центральної Азії, а також історії сходознавства. Першою масштабною науковою роботою В. Котвіча стала граматики монгольської мови, за її основу прислужився курс лекцій, які він читав у 1900–1902 рр. в Санкт-Петербурзькому університеті⁵³. Згодом учений видав також граматику калмицької мови⁵⁴.

Наукові дослідження в галузі монголістики стосувалися монгольської епіграфіки⁵⁵, вивчення діалекту жовтих уйгурів (з використанням відомостей,

⁵² *Cyrzyk L.* Historia Polskiego Towarzystwa Orientalistycznego (Z okazji jubileuszu 60-lecia PTO) // *Przegląd Orientalistyczny*. 1983. Nr 1–4. S. 4–5.

⁵³ *Котвич В.* Лекции по грамматике монгольского языка. Санкт-Петербург, 1902.

⁵⁴ *Котвич В.* Опыт грамматики калмыцкого разговорного языка. Петроград, 1918.

⁵⁵ *Котвич В. Л.* Монгольские надписи в Эрдэнэ-дзу // *Сборник Музея антропологии и этнографии имени Петра Великого при Российской Академии Наук*. Петроград, 1918. Т. 5. С. 205–214.

зібраних Сергієм Маловим)⁵⁶. Матеріал для своїх робіт учений почасти запозичив із зібраного С. Маловим, Григорієм Потаніним, Карлом Густавом Маннергеймом, почасти нагромадив сам під час подорожі до Монголії 1912 року. Наочним результатом останньої стало відкриття невідомого раніше рунічного напису старотурецькою мовою у місцевості Іч Чошот. Обставини створення та зміст цієї інскрипції були проаналізовані вченим у спільній з Олександром Самойловичем публікації в “Орієнталістичному щорічнику”⁵⁷. Учений також вивчав листування монгольських ільханів Ірану кінця XIII – початку XIV ст. з французьким королем Філіпом Красивим, тексти “Тамної історії монголів”. Бібліографічні студії В. Котвіча включали дослідження маньчжурських рукописів, які зберігалися на початку XX ст. в бібліотеках Москви та Ленінграда: на початку 1920-х років учений склав повну бібліографію цих манускриптів, яка щоправда не була опублікована.

В. Котвіч здійснив чотири наукові експедиції до Калмикії (червень – жовтень 1894 р., травень – жовтень 1896 р., 1910 р. і 1917 р.), підтримував товариські стосунки з провідними освітніми діячами калмицького народу. Після проголошення Калмицької автономної області, науковець був запрошений до співпраці в налагодженні системи освіти калмицькою мовою. Його праці в галузі калмицької лінгвістики не втратили свого значення аж до кінця XX ст.⁵⁸ Серед його публікацій, присвячених історії та культурі калмиків, помітне місце займає видання народних загадок та прислів’їв⁵⁹. Учений готував до друку калмицький національний епос “Джангаріада”, однак не завершив публікацію. Наприкінці 1920-х років усі зібрані матеріали та підготовлені списки він передав одному зі своїх учнів Сергію Козіну, який і здійснив публікацію пам’ятки⁶⁰. У 1958 р., вже після смерті В. Котвіча, з’явилася його невелика розвідка, присвячена калмицькому епосу⁶¹.

В. Котвіч також досліджував хронологію, якою послуговувались алтайські народи, походження “кам’яних баб”, історію поштового зв’язку степових народів тощо⁶². Особливу цінність мають праці вченого з історії сходознавства. Науковець підготував детальні біографічні дослідження, присвячені польським

⁵⁶ *Kotwicz W.* La langue mongole, parlée par les Ouïgours Jaunes près de Kan-tcheou d’après les matériaux recueillis par S. E. Malov et autres voyageurs. Wilno, 1939 [Collectanea Orientalia. Nr 16].

⁵⁷ *Kotwicz W., Samoïlovitch A.* Le monument turc d’Ikhe-khushotu en Mongolie centrale // *Rocznik Orjentalistyczny*. Lwów, 1928. T. IV (1926). S. 60–107.

⁵⁸ *Konakow A.* Władysław Kotwicz jako badacz Kałmuków. S. 257–263.

⁵⁹ *Калмыцкие загадки и пословицы.* Санкт-Петербург, 1905.

⁶⁰ *Козин С. А.* Джангаріада. Москва; Ленінград, 1940.

⁶¹ *Котвич В. Л.* Джангаріада и джангарчи // *Филология и история монгольских народов.* Памяти академика Бориса Яковлевича Владимировца. Москва, 1958. С. 196–199.

⁶² *Kotwicz W.* Sur les modes d’orientation en Asie Centrale // *Rocznik Orjentalistyczny*. 1929. T. V (1927). S. 68–91; *EjUSD.* Quelques données nouvelles sur les relations entre les Mongols et les Ouïgours // *Rocznik Orjentalistyczny*. T. II. S. 240–247; *EjUSD.* O chronologii mongolskiej // *Rocznik Orjentalistyczny*. T. II. S. 220–239; *EjUSD.* Formules initiales des documents mongols aux XIII-e et XIV-e ss. // *Rocznik Orjentalistyczny*. 1934. T. X. S. 131–157.

мандрівникам та сходознавцям Едвардові Пекарському⁶³, Янові Потоцькому⁶⁴, Антонію Мухлінському⁶⁵ та Юзефові Ковалевському⁶⁶. Остання з публікацій з'явилася вже після смерті науковця, рукопис підготував до друку його учень М. Левицький. Загалом, як писали польські дослідники повоєнного часу, «наукова творчість Владислава Котвіча відрізнялася всесторонністю, скрупульозністю у підборі матеріалу та обережністю у здійсненні висновків»⁶⁷.

Упродовж 1925–1940 рр. у Львівському університеті викладав відомий сходознавець, випускник французької Вищої реальної школи (*École pratique des Hautes Études*), поліглот (знав понад 20 мов) **Стефан Стасяк**⁶⁸. Майбутній орієнталіст народився 22 лютого 1884 р. у Варшаві в родині залізничника. За наполяганням батьків поступив до Технічної школи при Варшавсько-Віденській залізниці. Під час навчання, однак, С. Стасяк виявляв більше схильності до вивчення мов, аніж до точних наук і технічних дисциплін⁶⁹, а крім того долучився до напівпідпільної політичної діяльності, яку розгорнули в той час польські патріотичні кола. За участь в організації польських гуртків самоосвіти його виключили з Технічної школи із заборонаю подальшого навчання на території Царства Польського⁷⁰. Тож С. Стасяку довелося виїхати до Лібави (тепер Ліепая, Латвія), де він деякий час продовжував навчання в гімназії. Але невдовзі, через контакти з місцевим польським політичним середовищем, юнакові повторно заборонили продовжувати навчання, цього разу вже на території всієї Російської імперії⁷¹.

Подальшу освіту С. Стасяк міг здобути в країнах Західної Європи, для цього були потрібні гроші. Він збирав їх, працюючи репетитором і домашнім вчителем та отримуючи гонорари за переклади й дописи до кількох польських часописів – «Критика», «Сфінкс» і «Химера»⁷². У 1905 р. С. Стасяк виїхав до Цюриха у Швейцарії, звідки роком пізніше перебрався до Відня⁷³. В австрійській столиці він розпочав навчання в університеті, студіював, зокрема, філософію та психологію. Водночас майбутній дослідник почав вивчати санскрит, одним з його вчителів у Віденському університеті став професор-індолог Леопольд фон Шродер. Зважаючи на перманентний брак грошей, С. Стасяк кілька разів мусив

⁶³ Prace Edwarda Piekarskiego // Rocznik Orientalistyczny. 1934. T. VIII (1931–1932). S. 199.

⁶⁴ Kotwicz W. Jan Potocki i jego podróż do Chin. Wilno, 1935.

⁶⁵ Kotwicz W., Kotwiczówna M. Orientalista Antoni Muchliński. Życie i dzieła. Wilno, 1935 [Collectanea Orientalia. Nr 8].

⁶⁶ Kotwicz W. Józef Kowalewski orientalista. ...

⁶⁷ Korbecka M., Moszyńska I., Okruszko I. Prace polaków o ludach Azji. S. 426.

⁶⁸ Про С. Стасяка див.: Reychman J. Stefan Stasiak (1882–1962) // Przegląd Orientalistyczny. 1963. Nr 1 (45). S. 15–22; Machalski F. Wspomnienia o Stefanie Stasiaku // Przegląd Orientalistyczny. 1963. Nr 1 (45). S. 23–28; Козицький А. Стефан Стасяк та його сходознавчі дослідження. С. 39–45.

⁶⁹ ДАЛО, ф. 26, оп. 5, спр. 1804, арк. 17.

⁷⁰ Козицький А. Стефан Стасяк та його сходознавчі дослідження. С. 39.

⁷¹ ДАЛО, ф. 26, оп. 5, спр. 1804, арк. 7.

⁷² Reychman J. Stefan Stasiak... S. 15.

⁷³ ДАЛО, ф. 26, оп. 5, спр. 1804, арк. 17.

переривати навчання у Віденському університеті й заробляти собі на життя, часто переїжджав із місця на місце. 1908 року майбутній сходознавець осів у Парижі, де почергово вивчав історію мистецтв, філософію і психологію. У підсумку, визначившись зі своїми науковими зацікавленнями, С. Стасяк почав студіювати мовознавство та індійську філологію в паризькій Вищій реальній школі, навчаючись у таких відомих мовознавців, як Антуан Мейє і Сильвіан Леві. Після успішного завершення навчання С. Стасяка запросили на роботу до цього ж навчального закладу. У 1913 р. професор Альфред Фуше доручив йому прочитати кілька лекцій про буддизм для слухачів секції релігієзнавства. Одночасно в Сорбонському університеті молодий науковець почав працювати над докторським дослідженням на тему “Унікорнус – порівняльне дослідження східних та західних джерел”⁷⁴; збираючи матеріал для нього, відвідав Берлін, Оксфорд і Лондон (у фондах Британського музею працював під керівництвом Ф. В. Томаса)⁷⁵. Утім, завершити своє дослідження молодий учений не встиг: завадив початок Першої світової війни. В той час С. Стасяк перебував у Росії, до якої повернувся задля консультації відомого російського індіаніста Ф. Щербаського, і на пропозицію останнього займався звіткою текстів давніх рукописів у Азійському музеї.

У 1915 р. С. Стасяк виїхав до Швеції, де включився у діяльність Міжнародної організації Червоного Хреста. Зокрема, учений взяв участь у створенні Польського комітету допомоги жертвам війни, займався журналістикою, пропагував ідею відновлення Польської держави. Частина його написаних у той час публікацій з’явилася в познанському часописі “Здруй” (*Zdrój*).

У 1920 р. С. Стасяк повернувся до Польщі, але невдовзі отримав стипендію французького уряду, яка дозволила йому знову поїхати на навчання до Парижа. У французькій столиці він заробляв на своє утримання як вчитель латини в одній з місцевих шкіл. У 1925 р. С. Стасяк захистив у Вищій практичній школі докторське дослідження, предметом якого стала відома пам’ятка індійської літератури “Гатака”. Одночасно вчений працював над темою “Португальська Індія в кінці XVI століття на основі реляції про подорож до Гоа, здійсненої польським шляхтичем Кшиштофом Павловським”, того ж року їздив до Лісабону, де вивчав португальські архіви. Перебуваючи в Португалії, науковець також займався опрацюванням зафіксованих португальськими мандрівниками санскритських написів з Цінтри. На прохання керівництва португальського Інституту археології в Лісабоні С. Стасяк прочитав для його студентів кілька лекцій про давнє індійське мистецтво та його вплив на шляхи розвитку португальського мистецтва.

У 1925 р. на прохання професора А. Гавронського С. Стасяк переїхав до Львова. Тут його диплом, отриманий у Парижі, 23 червня 1925 р. було нострифіковано, науковцеві надано ступінь доктора⁷⁶. Того ж дня він був

⁷⁴ *Reychman J. Stefan Stasiak... S. 16.*

⁷⁵ ДАЛО, ф. 26, оп. 5, спр. 1804, арк. 7.

зарахований на роботу до Львівського університету, в якому, починаючи з 18 листопада того ж року, С. Стасяк викладав санскрит на кафедрі індійських мов. На цій посаді дослідник змінив відомого поліглоту А. Гавронського, який у середині 1920-х років важко захворів і не міг читати лекції для студентів. Початково лекційне навантаження нового професора складалося з п'яти годин на тиждень, у рамках яких він викладав курси “Початковий курс санскриту”, “Вступ до індійської філології” та “Складні тексти”⁷⁷.

12 січня 1927 р. С. Стасяк захистив габілітаційну роботу на тему “Зі студій над індійською епіграфікою. Панегірик Дхаранідхари”. Основою дослідження послужив знайдений науковцем під час архівних пошуків у Португалії повний текст твору (66 строф на санскриті), який раніше був відомий лише у двох неповних списках. Захист проходив на засіданні Наукового Товариства у Львові, на пропозицію професора Едмунда Булянди габілітація С. Стасяка відбулася без традиційних у таких випадках габілітаційної дискусії та виголошення кандидатом габілітаційної лекції⁷⁸. Відмова від цих формальностей свідчила про авторитет дослідника у львівському науковому середовищі. Скорочений виклад змісту габілітаційної праці було надруковано в “Повідомленнях Наукового Товариства у Львові”⁷⁹.

4 грудня 1928 р. С. Стасяка затверджено на посаді надзвичайного професора кафедри індійської філології зі спеціальним оглядом історії культури та філософії. Впродовж 1926–1928 рр. науковець читав лекційні курси: “Вступ до індійської логіки”, “Життя Будди”, “Вибране з “Махабхарати,,””, “Ведійські гімни”, “Нариси з індійської філософії”⁸⁰. Вперше у Львівському університеті вчений запровадив викладання новоіндійських мов – гінді та урду. Також С. Стасяк вів семінар з історії мистецтва, релігії, філософії та літератури Індії⁸¹. У 1931/1932 навчальному році учений читав лекції з історії ісламу з особливою увагою до історії Персії (Ірану).

З жовтня 1935 р. і до квітня 1936 р., скориставшись фінансовою допомогою Фонду підтримки національної культури й Міністерства віровизнань та освіти, С. Стасяк перебував в Індії, де взяв участь у Всеіндійському конгресі індіаністів у Майсурі та здійснив подорож країною для ознайомлення з пам'ятками епіграфіки і бібліотеками⁸². Під час цієї поїздки науковець зустрічався з Махатмою Ганді та Рабіндранатом Тагором. Результатом його подорожі стали нариси з історії шиваїзму і розвідка про трактування сюжетів класичної індійської іконографії. У Калькутті та Бомбеї, на прохання місцевих наукових

⁷⁶ Козицький А. Стефан Стасяк та його сходознавчі дослідження. С. 39–40.

⁷⁷ Machalski F. Wspomnienia o Stefanie Stasiaku. S. 25.

⁷⁸ ДАЛО, ф. 26, оп. 5, спр. 1804, арк. 21.

⁷⁹ Stasiak S. Ze studyów nad epigrafią indyjską: Panegiryk Dharanīdhary // Sprawozdania Towarzystwa Naukowego we Lwowie. Lwów, 1925. R. V. Zesz. 3. № 231. S. 73–76.

⁸⁰ Machalski F. Wspomnienia o Stefanie Stasiaku. S. 24–25.

⁸¹ ДАЛО, ф. 26, оп. 5, спр. 1804, арк. 21.

⁸² Dziennik Polski. Lwów, 1936. 9 czerwca.

кіл, С. Стасяк виступив з кількома лекціями щодо трактування сюжетів кам'яного різьблення індійських печерних храмів. Також вчений виступав з лекціями про європейське сходознавство, вплив індійської філософії на філософію Європи, проблеми й перспективи розвитку мови гінді в Індії у Майсурі, Аллахабаді, Беннаресі, Бомбеї, Пуні. Зібрані ним під час подорожі Індією матеріали стали підґрунтям для науково-популярної публікації, в якій висвітлено розвиток індійської науки в індійських університетах, а також для спеціального номеру варшавського часопису “Літературні відомості”, що мав бути повністю присвячений історії та культурі Індії. Утім, початок Другої світової війни перешкодив появі цього номеру видання⁸³.

Після приєднання західноукраїнських земель до СРСР С. Стасяк залишився працювати у Львівському університеті, очоливши в 1939–1941 рр. Інститут сходознавства. На посаді директора вчений розробив масштабний проект розширення сфери сходознавчих досліджень в університеті. За його задумом, заклад мав розвивати студії в галузі тюркології, арабістики, іраністики, монголістики, синології та індіаністики, окремо філологічні студії мов урду і санскриту, а також займатися вивченням історії стародавніх євреїв. Реалізації цих планів завадили відсутність належної матеріально-технічної бази, а згодом – початок радянсько-німецької війни⁸⁴.

З окупацією західноукраїнських земель німецькими військами Львівський університет був закритий. Втративши роботу, С. Стасяк мусив переселитися до Варшави, де заробляв на життя приватними уроками. Одночасно науковець займався впорядкуванням свого архіву та підготовкою матеріалів для написання нових робіт у галузі індіаністики. У 1944 р. під час Варшавського повстання вченого евакуювали до передмістя столиці. У 1945 р. С. Стасяк оселився в Гурнім Брусє біля Лодзі, а двома роками пізніше виїхав до Лондона. За кордоном він підтримував наукові контакти з польськими науковцями. 9 лютого 1962 р. вчений загинув у Лондоні в автокатастрофі. Його рукописи й бібліотека сходознавчої літератури за посередництва посольства Польської Народної Республіки були передані до Варшави і нині зберігаються у Відділі документації Закладу Орієнталістики Польської Академії Наук у Варшаві.

За оцінкою відомого польського сходознавця Яна Рейхмана, С. Стасяк був схильний до “всестороннього, детального аналізу кожного явища, критичної перевірки кожного формулювання, небажання публікувати не цілком “дозрілі” наукові праці”⁸⁵. Дослідницькі інтереси вченого вирізнялися надзвичайною різносторонністю, однак основною сферою його наукових зацікавлень була стародавня індійська епіграфіка і філософія.

Перша з наукових праць С. Стасяка, що була присвячена історії індійської логіки й мала стати дипломною працею у паризькій Вищій реальній школі,

⁸³ *Reychman J. Stefan Stasiak... S. 20.*

⁸⁴ *Machalski F. Wspomnienia o Stefanie Stasiaku. S. 27*

⁸⁵ *Reychman J. Stefan Stasiak... S. 17.*

загубилася під час Першої світової війни. До цієї проблематики вчений повернувся в середині 1920-х років, коли працював у Львівському університеті. Подаючи в червні 1925 р. потрібні для початку габілітаційного процесу документи, С. Стасяк вказав у списку своїх праць рукописи трьох робіт, присвячених історії розвитку індійської логіки. Цими працями, що так і залишилися в рукописах, були дослідження маловідомого в Європі трактату з індійської логіки “Ануманпарамарсавада” (відтвореного на основі чотирьох взаємодоповнюючих списків з Британського музею) та коментарі до двох підручників з індійської логіки – “Ніяясава” і “Таркабхаса”⁸⁶. Своєрідним узагальненням досліджень С. Стасяка з індійської логіки стала публікація у львівському “Орієнталістичному щорічнику”⁸⁷. Інша його праця, написана й видана у Львові, стосувалася порівняльного аналізу фольклорних та релігійних елементів у пам’ятці давньоіндійської культури “Гатака”⁸⁸. Зацікавившись у другій половині 1930-х років староперською літературою, дослідник підготував до друку збірку 47 давньоперських літературних мініатюр XVII ст., які мали бути видані разом з коментарями та французьким перекладом XVIII ст.

Іншим напрямом досліджень С. Стасяка стали студії з історії європейського сходознавства. Цією тематикою вчений зацікавився під час перебування в Португалії, де почав збирати матеріали до історії початкового періоду розвитку сходознавства на Піренейському півострові. Результатом цих пошуків стала праця про східні мотиви у літературних творах Камоеса, яка не була опублікована і не збереглася, та велика робота про португальські колонії в Індії кінця XVI ст. Останнє дослідження було опубліковане у Львові⁸⁹. Також С. Стасяк займався індійськими колоніями Португалії в XVIII ст., ґрунтуючись на рукописі польського мандрівника Максиміліана Віклінського (цінність цієї роботи полягала в тому, що сам рукопис із описом подорожі М. Віклінського загубився). Я. Рейхман стверджував, що С. Стасяк готував до видання два французькі рукописи, присвячені опису релігійних звичаїв на Малабарському узбережжі Індії, а також португальський рукопис із описом індійської міфології XVI–XVII ст.

На знак вдячності своєму колезі А. Гавронському, який був ініціатором запрошення С. Стасяка на роботу до Львівського університету, вчений опублікував дослідження індологічних праць засновника львівського наукового сходознавства⁹⁰, а також підготував до друку рукопис його праці⁹¹. На Другому

⁸⁶ *Козицький А.* Стефан Стасяк та його сходознавчі дослідження. С. 39–40.

⁸⁷ *Stasiak S.* Fallacies and their Classification according to the Early Hindu Logicians // *Rocznik Orjentalistyczny*. 1929. T. VI (1928). S. 191–198.

⁸⁸ *Stasiak S.* Le Cātaka (Étude comparative) // *Rocznik Orjentalistyczny*. T. II. S. 33–117.

⁸⁹ *Stasiak S.* Les Indes Portugaises à la fin du XVIe siècle d’après la Relation du voyage fait à Goa en 1596 par Christophe Pawłowski, gentilhomme polonais // *Rocznik Orjentalistyczny*. 1927. T. III (1925). S. 1–56.

⁹⁰ *Stasiak S.* Andrzej Gawroński jako indjanista // *Rocznik Orjentalistyczny*. T. IV. S. VIII–XXI.

⁹¹ *Gawroński A.* Notes on the Sāundarananda. Critical and explanatory. Third Series // *Rocznik Orjentalistyczny*. T. IV. S. 219–229.

з'їзді польських сходознавців, що відбувся в 1932 р. у Вільно⁹², С. Стасяк виголосив реферат на тему “З історії польської орієнталістики”, в якому підкреслив заслуги своїх попередників і виступив з програмою подальших досліджень.

С. Стасяк займався перекладами з санскриту. Значна частина його перекладів не була опублікована, надруковано лише окремі фрагменти “Бхагавадгіти”, “Калідаси” та інших творів. Як згадував один із учнів науковця Францішек Махальський, С. Стасяк володів непересічним поетичним талантом і писав вірші, але написав їх небагато⁹³. Поезії та критичні статті науковець публікував у збірниках, які видавала редакція часопису “Здруй”⁹⁴.

За вдалим висловом сучасного історика Тадеуша Левицького, С. Стасяк “представляв собою тип справжнього науковця, який жив тільки для знання і для своїх студентів”⁹⁵. Його наукова та педагогічна діяльність причинилася до формування львівської сходознавчої школи, а присвячені історії та культурі Індії наукові праці не втратили свого значення й сьогодні.

Організаційний розвиток львівського сходознавства міжвоєнного періоду перебував у тісній залежності від змін в організаційній структурі сходознавчих кафедр Львівського університету. На середину 1920-х років в університеті діяло три кафедри сходознавства. Заплановане в другій половині 1920-х років, з метою розширення орієнталістичних студій, створення кафедри історії східного мистецтва через фінансові труднощі не було реалізоване⁹⁶. У 1926 р. в університеті утворено окремий Орієнталістичний інститут, до його складу входили три орієнталістичні кафедри, що вивчали Близький Схід, Індію, а також Середню і Східну Азію, біблійні студії та порівняльне мовознавство. У 1929 р. заклад індоєвропейського мовознавства та індійської філології було поділено на дві окремі інституції: заклад індоєвропейського мовознавства зі спеціальним оглядом іранських мов під керівництвом Єжи Куриловича та заклад індійської філології під керівництвом С. Стасяка⁹⁷. Суттєвою проблемою, яка перешкождала розширенню університетських студій у галузі сходознавства, був брак відповідних кадрів.

Восени 1931 р. після смерті З. Смогожевського вчена рада гуманітарного факультету доручила кафедру, що перебувала до того під керівництвом покійного, професору теологічного факультету *Алекси Клявеку*. Крім того, у 1931/1932 навчальному році рада факультету додатково зобов'язала С. Стасяка читати лекції з культури ісламу зі спеціальним оглядом Персії, а В. Котвіча – лекції з тюркології⁹⁸. Священик А. Клявек, перед тим професор кафедри

⁹² *Zajaczkowski W.* Orientalistyka polska w latach 1918–1968 // *Przegląd Orientalistyczny*. 1970. Nr 1 (73). S. 45.

⁹³ *Machalski F.* Wspomnienia o Stefanie Stasiaku. S. 23–28.

⁹⁴ *Brzask epoki.* Poznań, 1920. T. 1.

⁹⁵ *Lewicki T.* Orientalistyka lwowska przed pół wiekiem // *Przegląd Orientalistyczny*. 1985. Nr 1–4. S. 6.

⁹⁶ ДАЛО, ф. 26, оп. 7, спр. 881, арк. 33, 83.

⁹⁷ Там само. Оп. 5, спр. 1804, арк. 67.

⁹⁸ Там само. Арк. 82.

біблійних наук Старого Завіту, з огляду на відсутність відповідного фахівця став викладати історію народів Малої Азії.

А. Клявек, будучи випускником Познанської духовної семінарії, упродовж 1905–1909 рр. удосконалював свої знання зі сходознавства і теології в Мюнстерському, Мюнхенському та Вроцлавському університетах. Учений габілітувався 9 червня 1921 р. у Львівському університеті, захистивши працю “Версифікація *Луки II. 1–20*”. З 1922/1923 навчального року в якості надзвичайного професора він викладав студентам мови Стародавнього Сходу⁹⁹. 9 січня 1929 р. науковець отримав звання звичайного професора Львівського університету, з 1925 р. і по 1929 р. він був деканом теологічного факультету, з 1932 р. – членом Орієнталістичної комісії Польської Академії наук¹⁰⁰. Наприкінці 1920-х років науковець розробив кілька лекційних курсів з біблійної археології та стародавньої історії народів Малої Азії¹⁰¹. Після Другої світової війни А. Клявек виїхав до Кракова, де в 1945–1954 рр. завідував кафедрою біблійних студій Старого Завіту, а в 1948–1952 рр. також обіймав посаду декана теологічного факультету Ягеллонського університету. У Кракові одним з його учнів став Кароль Войтила – майбутній Папа Римський Іван Павло II.

Упродовж 1910–1924 рр. у Львівському університеті працював один з чільних польських семітологів і асиріологів першої половини ХХ ст. *Мойсей Шорр*. Фахову освіту з історії Стародавнього Сходу він здобув у відомих центрах сходознавчих студій – Берлінському та Віденському університетах. У Відні М. Шорр був учнем всевітньо відомого дослідника кодексів Хаммурапі Давида Гайнріха Мюллера¹⁰².

Працюючи у Львівському університеті, М. Шорр викладав семітські мови та історію Близького Сходу, у 1916 р. він отримав звання професора. З 1918 р. учений був членом Орієнталістичної комісії Польської Академії наук, а в 1923 р. його активна діяльність спричинилася до створення у Львові Орієнталістичного товариства, він став першим редактором його друкованого органу – “Орієнталістичного щорічника”.

Основною сферою наукових зацікавлень М. Шорра був період Староавілонського царства (кінець ХІХ – кінець ХVІ ст. до н. е.), а особливо часи правління шостого правителя І-ї вавилонської династії царя Хаммурапі (1792–1750 рр. до н. е.). Учений досліджував суспільну структуру, політичні та економічні відносини цього періоду, особливу увагу приділив правовим взаєминам, вивчаючи їх на підставі тексту відкритого французькими археологами в 1905 р. в еламській столиці Сузах кодексу Хаммурапі. Власним

⁹⁹ Там само. Спр. 866, арк. 1, 4, 6, 8, 11–13.

¹⁰⁰ Про А. Клявека див.: *Zaborski A.* Prof. Dr Aleksy Klawek (1890–1969) // *Przegląd Orientalistyczny*. 1971. Nr 2 (78). S. 209–210; *Kapera Z. J.* Bibliografia prac Księdza Aleksego Klawka (1890–1960), Profesora UJK i UJ // *Ruch Biblijny i Liturgiczny*. Kraków, 1970. R. 23. S. 319–336.

¹⁰¹ ДАЛО, ф. 26, оп. 5, спр. 866, арк. 1, 6, 12, 14.

¹⁰² Зроблений Д. Г. Мюллером перший переклад кодексу Хаммурапі польською мовою було видано у Стрию поблизу Львова (*Müller D. H.* *Ustawy Hammurabiego i ich stosunek do ustawodawstwa mojeszowego jakotez do dwunastu tablic*. Stryj, 1905).

внеском львівського ученого у світову ассириологію стала публікація старовавилонських записів юридичного характеру на глиняних табличках, які науковець оприлюднив ще до Першої світової війни¹⁰³. Перекладені німецькою мовою та прокоментовані записи одразу ж зробили М. Шорра відомим у середовищі європейських ассириологів. Згодом учений публікував нововідкриті староассирійські записи також польською мовою та на ідиш¹⁰⁴.

З ініціативи професора М. Шорра у Львівському університеті було створено першу на українських землях колекцію пам'яток месопотамської культури. Початок колекції було покладено завдяки діяльності аматора історії Стародавнього Сходу Адама Чежовського, котрий працював інженером на будівництві залізниці в Іраку. Перебуваючи в 1922 р. у відпустці у Львові, він познайомився з М. Шорром, і той намовив інженера збирати археологічні пам'ятки, які траплялися під час робіт при прокладанні залізничної колії на північ від Багдада. Водночас М. Шорр ініціював офіційне прохання Львівського університету до британського уряду про дозвіл на проведення пошукової діяльності та в подальшому вивезення зібраної колекції з Іраку. Прохання науковців Львівського університету було підтримане Міністерством закордонних справ Польщі, і невдовзі справа була полагоджена: британській уряд, а відтак і Департамент старожитностей при Міністерстві освіти Іраку дали дозвіл на проведення розкопок та збирання пам'яток стародавньої історії. А. Чежовський здійснив поїздки до трьох давніх столиць Ассирії – Ашшура, Ніневії та Німрода (Калаха). Хоча інженер і не проводив археологічних розкопок, однак зумів зібрати на поверхні або придбати в місцевих жителів чимало старожитностей, колекцію яких у 1923 р. передав у дар Львівському університету¹⁰⁵.

Наукове опрацювання подарованої колекції організував М. Шорр. У 1924 р. він, спільно зі священником Юзефом Бромським, опублікував статтю про votivний напис царя Шульги, другого правителя III-ї династії міста Ур (кінець III тис. до н. е.)¹⁰⁶. Напис було зроблено на агатовому амулеті, який А. Чежовський купив у одного з арабських шейхів. Двома роками пізніше Ю. Бромський опублікував переклад та інтерпретацію напису царя Адад-Нерарі I, правителя кінця XIV – початку XIII ст. до н. е., якого вважають творцем Середньоассирійського царства¹⁰⁷. Напис містився на фрагменті цегляної будівлі, знайденому в Ашшурі.

Решта колекції була описана вже в 1930-х роках Станіславом Шахно-Романовичем. Підсумком його праці стала публікація під назвою «Написи ассирійських та вавилонських королів зі збірок Університету імені Яна Казимира

¹⁰³ Schorr M. *Altbabylonische Rechtsurkunden aus der Zeit der I. babylonischen Dynastie* // *Sitzungsberichte der kaiserlichen Akademie der Wissenschaften in Wien. Philosophisch-historische Klasse*. Wien, 1907–1910. Bd. 155–165; *EjUSD. Urkunden des altbabylonischen Zivil- und Prozessrechts*. Leipzig, 1913.

¹⁰⁴ Schorr M. *Dwa nowe fragmenty kodeksu Hammurapi'ego* // *Rocznik Orientalistyczny*. T. I. Cz. 1. S. 123–176; *EjUSD. Pomnik prawa staroassyryjskiego z XIV w. przed Chrystusem*. Lwów, 1923. Остання публікація також вийшла на ідиш; див.: *Pisma Instytutu nauk Judaistycznych*. Warszawa, 1931. Zesz. IV.

¹⁰⁵ *Kapeliuś M. Badania nad Wschodem Starożytnym*. . . S. 226.

¹⁰⁶ *Bromski J., Schorr M. Inscription votive du roi Šulgi* // *Rocznik Orientalistyczny*. T. II. S. 188–189.

¹⁰⁷ *Bromski J. Le nouveau monument d'Adad-nirâri I* // *Rocznik Orientalistyczny*. T. IV. S. 190–195.

у Львові”¹⁰⁸. Зокрема, було опубліковано: написи царів Середньоасирійського царства – три інскрипції царя Адад-Нерарі I, короткі написи царів Салманасара I та Тукульті-Нінурти I, виконані на цеглинах; написи періоду Новоасирійського царства – інскрипція на алебастровій плиті царя Ашшур-Націрапала II (IX ст. до н. е.) та напис його сина Салманасара III (IX ст. до н. е.), а також написи нововавилонського царя Навуходоносора II (VII–VI ст. до н. е.). Публікація містила оригінальний вигляд кожного з клинописних текстів, його транслітерацію, переклад та коментарі. У тих випадках, коли частина тексту написів була пошкоджена, С. Шахно-Романович запропонував, на основі вже опублікованих раніше царських написів з Месопотамії, власну реконструкцію втрачених і нерозбірливих фрагментів.

Світова економічна криза суттєво вплинула на фінансову ситуацію в польській освіті. Міністерство віровизнань та освіти вирішило з 1 вересня 1933 р. ліквідувати ряд навчальних кафедр Львівського університету, серед яких виявилась і вакантна кафедра культури Близького Сходу¹⁰⁹. 7 вересня 1933 р. вчена рада факультету вирішила не заперечувати проти її ліквідації. У меморіалі з цього приводу зазначалось:

Спочатку ми дуже радо вітали організацію інституту орієнталістики у Львові, із переконанням, що він стане гордістю нашого університету. Тому для нас болісно знищувати результати діяльності Анджея Гавронського. Але ми розуміємо, що важка фінансова ситуація, в якій опинилась наша держава, не дозволяє фінансувати інститут у повному обсязі; тимчасово можна обмежитись існуванням осередку досліджень культури ісламу в Ягеллонському університеті (м. Краків). Незважаючи на те, що на посаду завідувача, вакантну внаслідок смерті професора З. Смогожевського, маємо висококваліфікованого кандидата, якого високо цінує відомий семітолог, професор Броцкельман з Вроцлава, ми готові погодитись на ліквідацію цієї кафедри, за умови, що після покращення фінансової ситуації Міністерство відновить дану кафедру¹¹⁰.

У другій половині 1930-х років до Львівського університету нових фахівців-сходознавців не запрошували, натомість поступово до роботи в якості асистентів при сходознавчих кафедрах залучали випускників університету, таких як М. Левицький і Ф. Махальський.

Таким чином, у першій третині ХХ ст. Львів став потужним центром сходознавчих досліджень. Зосереджені в Орієнталістичному товаристві науковці проводили самостійні наукові дослідження, розробляли оригінальну сходознавчу проблематику, займалися популяризацією результатів своїх досліджень. За час праці у Львівському університеті учнями А. Гавронського, З. Смогожевського, В. Котвіча, С. Стасяка стала ціла плеяда відомих сходознавців, котрі утвердилися в науковому середовищі вже після Другої світової війни. Серед них були Францішек Махальський, Людвік Скурчак, Маріан Левицький, Францішек Токаж, Євгеніуш Слушкєвич, Арнольд Кунст, Омелян Пріцак та інші. На кінець 1930-х

¹⁰⁸ *Szachno-Romanowicz S. Napisy królów asyryjskich i babilońskich ze zbiorów Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie // Rocznik Orientalistyczny. 1938. T. XIII (1937). S. 42–59.*

¹⁰⁹ ДАЛО, ф. 26, оп. 7, спр. 1269, арк. 4.

¹¹⁰ Цит. за: Там само. Арк. 5.

років у Львівському університеті відбулося оформлення сходознавчої школи, яка, на жаль, у наступний період не набула подальшого розвитку.

LVIV ORIENTALISTS IN THE FIRST THIRTY YEARS OF THE XXth CENTURY

Andriy KOZYTS'KYI

The Ivan Franko National University of Lviv,
the Chair of the New and Modern History of Ukraine
1 Universytetska str., Lviv 79000, Ukraine

The article deals with the development of academic oriental studies in the first thirty years of the XXth century in Lviv. It illustrates how Jan Grzegorzewski was the facilitator of the research in this area, while the University of Lviv was the main center for the study of culture and history of the Orient. The first head of the Chair of Oriental Studies in Lviv University was Andrzej Gawroński. The major research areas of the faculty members included Arabic studies (Zygmunt Smogorzewski), Mongolian studies (Władysław Kotwicz), Hindu studies (Stefan Stasiak), and Assyrian studies (Mojses Shorr). The particular aspects of history and culture of Asia Minor were investigated by Alexy Kliawek, the Professor of the Chair of Biblical Study of the Old Testament at the Theological Department.

Key words: oriental studies, culture and history of the Orient, the University of Lviv, Arabic studies, Mongolian studies, Hindu studies, Assyrian studies.

ЛЬВОВСКИЕ ВОСТОКОВЕДЫ ПЕРВОЙ ТРЕТИ XX ВЕКА

Андрей КОЗИЦКИЙ

Львовский национальный университет имени Ивана Франко,
кафедра новой и новейшей истории
ул. Университетская 1, Львов 79000, Украина

В статье освещено развитие научного востоковедения в первой трети XX в. во Львове. Здесь инициатором проведения научных исследований в этой области стал Ян Гжегожевский, а главным центром изучения культуры и истории Востока – Львовский университет, первую востоковедческую кафедру которого возглавил Анжей Гавронский. Основными направлениями востоковедческих исследований сотрудников университета стали арабистика (Зигмунт Смогожевский), монголистика (Владислав Котвич), индуистика (Стефан Стасяк), ассириология (Мойсей Шорр). Отдельные аспекты истории и культуры Малой Азии исследовал профессор кафедры библейских наук Ветхого Завета теологического факультета Алекс Клявек.

Ключевые слова: востоковедение, культура и история Востока, Львовский университет, арабистика, монголистика, индуистика, ассириология.

Стаття надійшла до редколегії 10.01.2008

Прийнята до друку 16.07.2010